

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Boldog évek, mikor voltak?

Fölébredtem. Amikor kinyílt a szemem, pillantásom egyenesen Gyopár bátyám első hosszúnadrágjára esett, és majdnem szóval is felajdultam: „Haj, megint reggel van, és én még mindig gyerek vagyok!”

Gyorsan becsuktam a szemem. Nagyon szerettem volna még aludni, hogy még ne kelljen tudni gyermeki életemről, ne kelljen elkezdenem az unt robotot. De elkeveredve éreztem, hogy már nem tudok elaludni, kialudtam magam, és a napfény helyéből, amely a zsalugáter résein sugárzott a padlóra, azt is tudtam, hogy itt a felkelés ideje. Szembe jutott, milyen boldogan kelnék most fel, ha már felnőtt lennék, és megtehetném, amit szeretnék: felutazni Pestre, az Ipari Vásárra, de édesapa tegnap kijelentette, hogy ez idén nem megyünk be, sürgős munkát kapott.

Meghökkenem. Lám, édesapa felnőtt, mégsem utazik be az Ipari Vásárra, és már régen felkelt, vési és kalapálja az ezüsttálaták műhelyszobácskájában. De csukott szemhéjam mögött rögtön legyintettem is gondolatban: „Az más, édesapa ötvösművész, olyasmivel foglalkozik, amit szívesen csinál. Akkor könnyű felkelni, ha tudja az ember, hogy remekműveket fog alkotni, de én? Nekem az osztás és szorzás, az osztó és osztandó, a mellérendelt meg alárendelt mondatok bozótjában kell bukdácsolnom egész délelőtt!” Elhittem magammal tegnap délután, – mert már nagyon untam őket –, hogy tudom a leckét, és kimentem a játszórétre. Most aztán itt a büntetés. Egész délelőtt reszkethetek, hogy jaj, fel ne szólítson a tanító bácsi.

Nagy zajjal felcsapódott az ajtó. Gyopár jött be. Jó hangulatán látszott, hogy már reggelizett, és parancsoló formán rám kiáltott: „Ki az ágyból, egy-kettő! Elmúlt fél hét!” Ez is milyen rettenetes, hogy így mer beszélni velem! Ezt is csak azért merészeli, mert gyerek vagyok. Kiültem az ágy szélére, és lassan, kedvetlenül el-elmerengve felhúztam a harisnyámat. Aztán a mosdótál elé álltam, bele-

tettem a vízbe mindkét kezem, bámultam azokat a vízen át, és elgondolkoztam: „Mi értelme mosdani? Ilyen élhetez?”

Amikor kiléptem kertünk kapuján, megálltam. A legszívesebben visszafordultam volna. Már előre utáltam azt a lődörgést, ahogyan le fogok menni a völgybeli falucska iskolájába. De ha utálok is, a málnabokrok a maguk egy-két fonnyadt szemével ma is rávettek a félreköszálásra. Hiába fájdult meg a szívem, amikor láttam messziről osztálytársam, Kis Gomba egyenletes, rendes haladását, nem bírtam megtenni, hogy ne csatangoljak el a mókusfészekhez is. Amikor meg Rezeda utolért az ösvényen, száguldozás lett a lődörgésből. Hátra csapdos-tuk egymást a tarisznyánkkal, és üldözni kezdtük egymást. A völgybeli falucska főtucáján meg, ott, ahol kibukkantunk az erdőből, javában állt a csúzliháború. A túlsó oldal platánjai mellől Bérci Berci, Napraforgó meg Hetyke Pötyke lövöldözött kicsiny köveket az in-nenső oldalon harcoló Kis Gombára meg Kutykuruttyra. Rezeda tüstént előkapta csúzliját, követ tett bele, és már célozta is a célpontul legalkalmasabb – mert kövérkés – Napraforgót. Nagyon szerettem volna szólni nekik, hogy azonnal hagyják abba, kilöhetik egymás szemét, de tudtam, úgysem hallgatnak rám. Bántott, hogy nem hasznosíthatom előrelátásomat, s mialatt egyedül baktattam tovább az iskola felé, ismét gyöttrődtem amiatt, hogy gyermek vagyok. Ez a gyöttelelem azonban nem akadályozott meg egy rosszszalkodásban. Rákaptunk akkoriban, hogy kicsenjük a tanító bácsi jégverméből az apróbb jégdarabokat, és belecsúsztassuk a kislányok nyakába. Pojáca viszont az iskola kapujában az én kezembe csúsztatott egy darabka jeget: „Na, ha éppen jössz, átengedem” – és intett az út felé. Cinke közeledett, egy törpeházi kislány. Inkább csak azért, hogy Pojáca ne higgyen gyávának, belecsúsztattam a jeget Cinke nyakába, meghallgattam a szidását, és szégyelltem magam.

Körülbelül tíz perc múlva elcsendesedett az iskola, bejött a terembe a tanító bácsi, mi meg felálltunk. Végigtekintett az osztályon, és amikor rám nézett, úgy éreztem, tudja rólam mindazt a rosszat, amit magam is tudtam magamról. Leültünk, megkezdődött a felelés, és a reszketésem az osztás miatt. Futólag eszembe jutott, hogy ahogyan én most élek, és ahogyan gyöttrődöm, ez lehet az talán, amit úgy neveznek: boldogtalanság. Mint sivatagi vándor a vizet, úgy szomjaztam egy kis enyhülést életemmel, önmagammal szembeni elégedetlenségemnek. Bementem hát ebéd után édesapám műhelyszobájába, leültem, és néztem, hogyan dolgozik. Így szóltam: „Bárcsak alkothatnék már én is remekműveket!” Édesapám szemében öröm lobbant: „Hát alkoss! A remekműalkotás nem tartozik pusztán a művészetek körébe, nem kell hozzá okvetlenül ötvöskalapács, festőművész-ecset vagy író toll. Ember kell hozzá! Az is lehet remekmű, ahogyan például elmegy reggel az iskolába. A rendes, céltudatos, fegyelmezett haladás remekműve. Vagy az, ahogyan választasz jó és rossz között.” Azonban nem az oktatásra figyeltem, azon később kezdtem gondolkodni. Ekkor csak az irigyelt felnőttem láttam benne, és kérdeztem: „Ugye boldog, édesapa, amikor ilyen gyönyörű kancsókat csinál?” Elmosolyodott: „Boldog voltam a mostani esztendőben, életem delén, most azonban csak egy régebbi időszokról állíthatom teljesen biztosan, hogy akkor tökéletesen boldog voltam.”

Megtisztelőnek éreztem, hogy ilyen komolyan válaszolgat nekem, és megilletődöttségemben halkán kérdeztem: „Mikor volt az, édesapa?” Amint mondani szokták, majd leestem a székről attól, amit hallottam. Édesapám ugyanis ezt felelte: „Hatéves koromban volt, az asztal alatt.”

Nem vette észre ámulásomat, és elmerengve folytatta: „Volt édesanyámnak egy zöld színű, virágmintás selyemkendője. Akkor volt, hogy ha ráterítettük az asztal-

ra, minden oldalról leért a földig. Mi meg bebújtunk az asztal alá, a zöld fényű kuckóba. A tökéletes biztonságot éreztem ott. Ha a nap is át-sütött a zöld selyemkendőn, a világ leggyönyörűbb tündérpalotája volt nekem az a kuckó.”

Csupán a meghökkenéstől nem kiáltottam fel. Mert kiálthattam volna. Ugyanezt éreztem én is tegnapelőtt édesanya sárga kendője mögött, ugyancsak az asztal alatt!

Édesapám tovább emlékezett: „De majdnem akkora boldogság volt meglátni ébredéskor a zöld zsalugátert, amint át-sütött résein a napfény, mögötte meg a kert lombjai.” Most már egy ráeszmélés nem engedte, hogy kiáltsam: „Én is ismerem a reggeli zsalugáter napfényes, lombos szépségét!” – és ez a ráeszmélés el is érzékenyített. Erre eszméltem rá: „Lehetséges, hogy a magam életében is ez marad a legnagyobb boldogság életem alkonyáig? A reggeli zsalugáter, és a sárga fényű, gyönyörű, biztonságos kuckó az asztal alatt?” Miután kijöttem édesapámtól, alaposan megtanultam a leckémet. Örültem a beszélgetésünknek, de folytonosan bántott a lehetőség, hogy nem vár rám nagyobb boldogság felnőtt koromban sem a mostaninál.

Reménykedtem benne, hogy édesapám esetleg csak kivétel, és vacsora után átmentem Földigszakáll bácsihoz. Egyenesen megkérdeztem tőle: „Földigszakáll bácsi mikor volt a legboldogabb az életben?” Nem kellett gondolkodnia a válaszon, tüstént ráfelelte: „Amikor hat-hét esztendő voltam, és beteg.” Újabb ámulás: „Nem most, amikor egész Törpeháza tanítja?” Elmosolyodott, mint édesapám: „Jóleső érzés, hogy életem estéje is szép és hasznos, de te a boldogságot kérdezted! Örömben számtalanszor volt részem, emelkedett érzésben is: letekintettem Svájcban a Rigi havas csúcsáról, láttam a szíriai Baalbek gyönyörű romjait, álltam Párizs forgatagában délben, és csatangoltam hajnalban német kisvárosok ébredező, magas tetejű középkori házacskaik között. Szerzett örömet néhány csillagászati felfedezésem is, és jólesik olyannak lennem, hogy hallgattok a szavamra, de boldog – és most elmerengve mosolygott –, boldog csak akkor voltam, hatéves koromban, betegen. Mi is tett olyan boldoggá? Talán a teljes gondtalanság, a tökéletes biztonság. Az, hogy a takaró sima volt, és ren-

des. Rajta a könyvek, játékszerek, mind a maga helyén. Mellettem limonádé és szalmaszál. A szalmaszálak jobban örültem, mint a limonádénak, és hogy mindenki velem törődött. Ha beteg voltam, szobámban vacsorázott a család, és édesanyám ott is aludt.”

Most már felkiáltottam: „Ezt ismerem! Ez boldogság, igen, még az is jó, ha egy kis láza van az embernek, és kábultan olvassa a meséket, nézi a havazást, és örül, hogy még akkor is lesz hó, amikor meggyógyul.” De nem figyeltem rá. A picinyke, világoskék szempár diadalmasan villant: „Az is boldogság volt, amikor először hallgattak szavamra pajtásaim. Legjobb barátomnak kilőtték a fél szemét gumiparittyával, én meg rettentően szenvedtem, amiért nem volt bátorságom szólni, hogy ne parittyázzanak, mert baj lehet belőle! Még a kórházban volt a barátom, megpróbálták megmenteni a szemét, de nem lehetett. Amikor ismét parittyáztak, már odaálltam közük: 'Nem szabad! Nem engedem!' – és abbahagyták. Boldogság volt az is, amikor ráeszméltem, hogy tudok választani jó és rossz között.” Eszembe jutott, hogy ezt édesapám is mondta. De Földigszakáll bácsi ezt is hozzátette: „Boldogság volt olyankor is a jót cselekednem, amikor nehezemre esett!”

Mint akit főbe csaptak egy csokor erős illatú virággal, szinte tá-molyogva mentem haza. Egyszerre éreztem örömet és elégedetlenséget. Örültem, hogy most élem a legboldogabb éveimet, de ugyanakkor berzenkedtem is a lehetőségek-től, hogy életem dele és estéje ne tartogatna számomra még ezeknél is nagyobb boldogságot. Sok élményem, töprengésem kifárasztott, és hamar elaludtam.

Felébredtem. Amint kinyílt a szemem, pillantásom egyenesen Gyopár hosszúnadrádjára esett. De felkönyököltem, és az ablakra néztem. A zöld zsalugáter résein a padlóra sugározott a napfény. Láttam a réseken át a lombokat, hal-lottam a madárdalt, és majdnem kimondtam szóval is: „Jaj de jó, hogy reggel van!” Gyorsan megmosdottam, felöltöztem, és amikor már az erdei ösvényen lépegettem az iskola felé, mosolyogva biccen-tettem magamnak „Bizony, bizony, igaza van édesapámnak, az is lehet remekmű, ahogyan elmegy az ember az iskolába!”

A fútcán töprengés nélkül a csúzlizók közé álltam: „Hagyjátok abba! Nem engedem!” – és megtudtam, milyen örömet érzett Földigszakáll bácsi kifestő korában, amikor először hallgattak a szavára. Az iskola kapujában Pojácá a kezembe csúsztatott egy darab jeget: „Jön Cinke!” Elhajítottam a jeget jó messzire: „Nem teszem!” Pojácá rám bámult: „Hogy-hogy? Hát nem tudod, hogy ha ki-abál is rád, tulajdonképpen örül neki? Örül, hogy foglalkozol vele! Éppen övele! Várja is!” Rábámultam én is Pojácára: „Megbolondultál?” – de ahogyan a közeledő Cinke büszke lépegetését, ünne-pélyes pillantásait figyeltem, egyre biztosabban éreztem, hogy igaza van Pojácának. A kezembe is nyomott egy másik jégdarabot: „Ugye látod már, hogy számít rá?”

Ingadoztam. De ekkor eszembe jutott édesapám és Földigszakáll bácsi szava: „Választani tudni jó és rossz között.” Cinke, miután elhaladt előttem, visszafordult, kiöltötte rám a nyelvét, aztán azt kiáltotta: „Gyáva Moha! Bolond Moha!” Pojácá bosszankodott: „Na tessék! Hát kellett ez neked?” Tíz perc múlva elcsöndesült az iskola. Tudtam a leckét, nem féltem. Azon járt az eszem, milyen rengeteg boldogság vár még rám! Mert abba – bárki bármit mond – nem nyugszom bele, hogy ezek az esztendő-k életem legboldogabb évei. Bejött a tanító bácsi, mi meg felálltunk. Végigtekintett az osztályon, és amikor rám nézett, úgy éreztem, tudja rólam mindazt a jót, amit az iskoláig vezetett, de a csúzlizóború megszüntetését, az eldobott jeget, tán még azt is tudja rólam, hogy ebben a pillanatban határozottan, bizonyosan, teljes világossággal érzem, hogy boldog vagyok... Éppen csak nem nyugszom bele, hogy nem lehetek még sokkal boldogabb is!